

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 17 febr. 1887, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner, om bildande af en fond till underlättande af laga skiften i riket.

(R. A.)

Uti en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 36) hafva herrar friherre *Ernst von Vegesack*, *Patric Reuterswärd*, *W. Falk*, *G. F. Burman*, *J. E. Nyström*, *J. F. O. Cederberg*, *P. M. Söderberg*, *C. Adelsköld* och *L. M. Carlsson* hemställt,

att till bildande af en fond för underlättandet af laga skiftena i riket ett belopp af fem millioner kronor måtte beviljas och ställas till Kongl. Maj:ts disposition, för att användas till utbetalande af landtmäteriarfvodet, hvilket sedan af skiftesdelegarne till statsverket skulle återgäldas på enahanda vilkor, som för lån ur odlingsfonden vore bestämdt,

eller, derest Riksdagen nu ej ville fatta definitiva beslut i frågan, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t efter erforderlig utredning täcktes afgifva förslag i frågan.

Härjemte hafva uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 171) herrar *Per Larsson*, *Ludvig Norrby*, *Aug. Bokström*, *Will. Farup*, *S. M. Olsson*, *M. Tysk*, *P. Zimdahl*, *Gustaf Hæggström*, *P. A. Hellgrén*, *Aug. Danielsson*, *A. Hansson* i Solberga, *J. W. Lindh*, *A. M. Huss*, *John Örwall* och *G. W. Svensson* föreslagit:

1:o) att en särskild fond måtte bildas med ändamål att genom förskotterande af landtmäteriarfvoden för laga skiften understödja skiftesverkets fullbordande;

2:o) att under åren 1888 till och med 1897 riksgäldskontoret skulle, i mån af behof och uppå requisition af Kongl. Maj:t, öfverlemna till fonden medel till så stort belopp, som jemte till fonden ingående annuiter erfordrades till fyllande af högst femhundredratusen kronor årligen;

att riksgäldskontoret skulle af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom berörda medels öfverlemnande till fonden förorsakades för riksgäldskontoret;

4:o) att fonden skulle af statskontoret förvaltas;

5:o) att, i den mån fondens kapital och sedermera inflytande låneafbetalningar och räntebehållningar dertill lemnade tillgång, högst femhundredrusen kronor årligen skulle efter Kongl. Maj:ts bestämmande å fonden anvisas under följande allmänna vilkor och bestämmelser utöfver hvad Kongl. Maj:t kunde finna skäligt att föreskrifva, nemligen:

»a) låneunderstöd må ej till någon del utbekommas förr eller till större belopp än landtmätare är enligt gällande bestämmelser berättigad till utbekommande af arvode för laga skiftesförrättning;

b) för sådant låneunderstöd skall afgifvas dels en till statskontoret eller ordres stäld, af nämnda kontor godkänd skuldförbindelse, som skall innefatta vederbörandes åtagande att för lånets betalning ansvara intill dess detsamma i den ordning, som i kongl. kungörelserna af den 13 juni 1845 och den 3 juni 1848 är för odlingslån bestämdt, blifvit fördeladt på de hemman, hvilka för återbetalningen skola ansvara, och fördelningen vunnit laga kraft samt blifvit i jordeboken vederbörligen antecknad, och dels äfven af statskontoret godkänd borgen eller säkerhetshandling för den afgifna skuldförbindelsens uppfyllande;

c) å lemnade låneunderstöd erläggas de första fem åren från första lyftningsdagen icke någon ränta eller kapitalafbetalning, men å de under tiden lyftade belopp beräknas fyra och en half procent årlig ränta, hvilken vid de fem årens slut lägges till den beviljade lånesumman. Å det sålunda uppkommande beloppet erläggas, från och med sjetten året till dess lånet blifvit betaldt, en annuitet af åtta procent, deraf såsom ränta beräknas fyra och en half procent å det oguldna kapitalbeloppet;

d) sedan låneunderstöd blifvit på vederbörande hemman fördeladt och i jordebok antecknad, eger jordegaren, som sådant önskar, att oberoende af här ofvan stadgade återbetalningssätt när som helst under lånetiden, sex månader efter hos statskontoret gjord uppsägning, inbetala hela det på hans hemman belöpande skuldbelopp jemte derå upplupen ogulden ränta;

e) i afseende på sättet och ansvarigheten för i föregående moment omförmälda inbetalningars verkställande bör hvad som i kongl. kungörelserna den 13 juni 1845 och den 3 november 1848 är stadgadt angående sättet och ansvarigheten för återbetalningen af odlingslån lända till efterrättelse; och

f) alla kostnader af hvad namn de vara må, som i följd af er-

hållna lån föranledts för statskontoret, skola utan undantag bestridas eller godtgöras af låntagaren.»

För den händelse dock att ytterligare utredning ansåges erforderlig, innan Riksdagen ville till den sålunda föreslagna understödsfonden anvisa nödiga medel, hafva sistnämnda motionärer vidare hemställt, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa sådan utredning och derefter så fort ske kunde i ämnet afgifva förslag till Riksdagen.

I motionerna anföres hufvudsakligen, att, ehuru laga skiftena fortgått allt sedan år 1827, ännu omkring 5,500 mantal funnes oskiftade, utgörande dessa omkring $\frac{1}{12}$ af rikets 66,758 mantal, men med säkerhet mer än $\frac{1}{5}$ af hela rikets till omkring 3,500 qvadratmil beräknade ytvidd land; att skiftesverket raskast fortgått å landets fruktbaraste och värdefullaste jord; att det derföre vore mer än sannolikt, att en betydlig del af den jord, som genom odlingsfonden skulle göras tjenlig för kultur, vore att söka bland de 5,500 oskiftade mantalen; att det alltså ej blott för den enskilde utan ock för det allmänna vore af synnerlig vigt, att åt egarne af dessa hemman bereddes en möjlighet att, utan öfverväldigande bördor, få sina egor genom laga skifte reglerade, och sålunda äfven en möjlighet att genom lån ur odlingsfonden få dem gjorda fruktbärande; att enligt på statistiska uppgifter grundade beräkningar, framlagda i en vid motionerna fogad bilaga, arfvodet till landtmätare för skiftande af ifrågavarande 5,500 mantal skulle uppgå till omkring tio millioner kronor, hvaraf, under antagande att laga skiftena fortginge ungefärligen så som hittills, årligen omkring femhundrausen kronor skulle behövas och sålunda, på sätt af en annan bilaga till motionerna skulle framgå, ett belopp af fem millioner kronor vara fullt tillräckligt.

Vid motionerna äro fogade *dels* en beräkning af den fond, som skulle behövas för underlättandet af skiftesverkets afslutande i riket, *dels* en öfversigt, utvisande skiftesverkets fortgång samt beloppet af landtmäteriarfvoden för afslutade laga skiften under åren 1876—1885, enligt hvilken öfversigt landtmäteriarfvodet, beräknadt till 90 % af utgifter till landtmätare och gode män, skulle för hvart och ett af dessa tio år hafva uppgått till, i medeltal, 459,213 kronor, och *dels* en beräkning för de särskilda länen å ej allenast beloppet af det arvode till landtmätare, utan ock — räknadt efter årligen i medeltal skiftade mantal under åren 1876—1885 — den tid, som ungefärligen skulle komma att behövas för skiftesverkets afslutande; och får utskottet hänvisa till dessa vid motionerna tryckta handlingar.

Utskottet vill naturligtvis ingalunda förneka den börda och de

kostnader, som med laga skiftena äro förenade och hvilka måste kännas dubbelt tunga för en delegare, som mot sin vilja tvingas att i ett skifte taga del. Staten har ock i någon mån behjertat detta förhållande genom anvisande af de understöd af allmänna medel till utflyttningar i följd af laga skiften, hvilka utgå enligt kongl. kungörelsen den 27 september 1861 och, särskildt hvad Gotland beträffar, kunna, då utflyttningarne visa sig medföra mer än vanlig kostnad, förhöjas på grund af kongl. kungörelsen den 1 oktober 1875.

Icke dess mindre måste utskottet finna det föga välbetänkt att, sedan skiftesverket nu till största delen blifvit fulländadt, på sätt motionärerne ifrågasatt, för återstoden bilda en lånefond, en gravation, som ovilkorligen skulle medföra en ny, af lånet föranledd och under längre tid fortlöpande tyst förmånsrätt. En sådan har redan föranledts af laga skiftena, genom lagen af den 1 maj 1885, som stadgar förmånsrätt för betalning af bidrag till utflyttning eller ersättning för odling eller vanhäfd å jord eller för ståndskog, plantering eller torfjord. Denna förmånsrätt medgafs ej utan betänkligheter; sådana uteblefvo ej heller då odlingsfonden bildades, ehuru det då gälde företag, som voro egnade att i helt annan grad än skiftena öka jordens produktivitet och värde; än mera afsevärda måste de vara i ett fall som detta, helst om, såsom motionärerne antyda, den nyskiftade jorden till stor del blefve densamma, för hvilken odlingslån komme att sökas, och således båda de nya, framför inteckningarne inskjutna förmånsrätterna komme att verka jemte hvarandra.

Utskottet hemställer,

att herrar friherre E. von Vegesacks m. fl:s och
Per Larssons m. fl:s förevarande motioner ej må vinna
Riksdagens bifall.

Stockholm den 17 februari 1887.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation:

af herr A. F. O. Cederberg.
